

КУЛЬТУРА ЕФІРНОГО МОВЛЕННЯ

СЕМІОТИЧНО-СИНЕРГЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ЕФІРНОГО МОВЛЕННЯ

Вікторія Бабенко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 39, 79044, Львів, Україна,
e-mail: bww23@ukr.net*

*Високоповажному Івану Васильовичу
з глибокою повагою і шаную*

Розглянуто синергетичні ідеї ефірного мовлення, звернено увагу на символічні джерела духовності. Проаналізовано комунікативні тактики теле- та радіопродукції з позицій теоантропоцентризму.

Ключові слова: синергетичний потенціал, ефір, символ, знак, комунікативний інструментарій, словесний вчинок.

У сучасному суспільно-політичному житті України великого значення набуває ефірне мовлення, що суттєво впливає на психоінтелектуальний стан людини, формуючи спосіб мислення, активізуючи почуття, викликаючи певні асоціації, провокуючи фізіологічні наслідки. Ефірний текст може привертати й відштовхувати, вселяти почуття спокою і комфорту або збуджувати й тривожити аудиторію. Питання побудови естетичних образів і поширення їх у громадській свідомості посідає одне з головних місць у комунікативному процесі.

Слово *ефір* сьогодні поширилося в значенні *радіомовлення* і *телебачення*. Прагнення всебічно з'ясувати проблеми універсуму і космогонії відомі з праць філософів Китаю і Греції. Всепроникній, невідчутній матерії греки дали назву – *ефір*. Для Аристотеля ефір “вічно рухомий”, Галілей стверджував, що ефір тримає в цілісності всі тіла, Ньютон пропагував ідею, що саме, “Бог – це і є ефір” [8]. Ефір – світлодайне і невловиме середовище, міжпланетарний і міжзірковий простір, який подає нам живильну енергію Сонця, це один із найважливіших з п'яти природних елементів в Універсумі (Земля, Вода, Вогонь, Повітря), з цього погляду його називали ще “квінтесенцією”. Сучасне прагматичне суспільство пов'язує це слово з технічними досягненнями у фіксації звукових подій, вбачаючи в ефірі спосіб збагачення особливостей звука, можливість поширення його в часопросторі – зазначає дослідниця лінгвістичних студій Олександра Сербенська [9, с. 314].

Природа не любить порожнечі [4]; саме цей відомий постулат концепції фізичного вакууму демонструє перші кроки до самоорганізації Всесвіту (макрокосму). Людина (журналіст) – це мікрокосм, оскільки в ньому і через нього звучить світ.

Звідси – велика відповідальність за свої комунікативні вчинки перед аудиторією і світом. У праці “Мова – основа безпеки української нації” Василь Лизанчук стверджує, що “мова є своєрідним синтезом усього національного; фактором української національної ідентичності [6]”.

Слово – розглядають як одне з дієвих начал, вивчають як засіб психологічного впливу на аудиторію, тому важливого значення набуває теoантропоцентричний підхід. Символічне і духовно-енергетичне бачення сутності мовлення збагачене оригінальними ідеями видатних мислителів-філософів – В. Соловйова, О. Лосєва, П. Флоренського, С. Булгакова, В. фон Гумбольдта. Лінгвофілософська концепція Г. Сковороди просякнута духом душевної рівноваги, зверненням до сакрального, Божественного Слова-Логосу. Сучасні антропозорієнтовані парадигми у філософії мови зосереджені у концепції Ф. Бацевича, А. Вежбіцької. Відродження символічного значення ефіру досліджує О. Сербенська.

Для радіо- і телевізійних матеріалів особливо важлива комунікативна компетенція. Пізнавальна енергія людини, через яку особистість може магічно впливати на світ і на інших людей, виформовується вербально. Слово має символічну природу, що несе в собі енергію пізнання (речі, яку пізнає автор) й енергію пізнаваного (того, хто пізнає). Ці типи енергії породжують незбагненне явище синергії (грец. *synergos* – той, що діє разом). Релігійний філософ П. Флоренський наголошує, що кожне слово є симфонією звуків, воно має величезні історичні наслідки і містить у собі цілий світ понять [2, с.158]. Для філософа мова – це “рояль серед інших інструментів духу”.

Ефірне мовлення синергетичне, співенергетичне аудиторії, її свідомості, мисленнєвим процесам. Наше уявлення про навколишній світ створюється зі спільного енергетичного синтезу звукових і зорових відчуттів. Очі не сприймають жодного предмета без вуха. І. Франко зазначав “зір дає нам поняття простору, світла, барв, а слух – поняття тонів і часу (послідовність явищ одних за одними) [11, с. 118]”. Очевидна різниця у сприйнятті повідомлення тільки на слух (радіо) або на слух і зір (телебачення). Ця особливість вимагає диференційного підходу до вибору мовностилістичних засобів. Психологи стверджують, що сприйняття мовлення на слух вимагає більшої уваги, ніж одночасне сприйняття на слух і зір, і швидше надходить до головного мозку.

Історичні високохудожні реєстри синергетичного процесу декодуємо в авторських програмах радіо “Воскресіння”. Ігор Набитович у програмі “Універсум *sacrum* у в художній прозі (від Модернізму до Постмодернізму)” знайомить слухача з основними етапами трансформації образу *sacrum* в європейських літературах та концентрує увагу на особливостях його функціонування у національній поетиці. Автор розглядає художню літературу як глобальний метатекст, а сама радіoproграма є метафізичним наближенням до абсолютних сакральних істин.

У програмі, присвяченій “категорії *sacrum* та художній літературі” ведучий помірно прискореним темпом виділяє певні модули сакрального “як одного з найяскравіших елементів ідентифікації”, “найважливішої субстанції людського існування”, “квінтесенцією релігійного світовідчуття і буття”. Авторитетно в ефірі лунає – “все сакральне стає об’єктом шани”.

“Світ інтерпретується з точки зору теології. Така інтерпретація може стосуватися будь-яких творів, зокрема і зі світської сфери” – впевнено стверджує в радіоповідомленні Ігор Набитович. На підкріплення цієї думки автор органічно узагальнює цитатою німецького філософа Пауля Тіліха: “релігія, як всеохопна реальність, відкриває

глибину духовного життя людини, зазвичай, приховану пилюкою повсякденного життя і шумом нашої сиккулярної праці”.

Автор радіопроеграми виділяє ірраціональну частину сакрального: “це відчуття і почуття, які переживає людина при зіткненні з Божественним,” і раціональну – “те, що людина може осмислити розумом; адже йдеться про елементи культу, певні релігійні образи, постаті”. Розглядаючи багатоаспектні вияви сакрального в художніх текстах, комунікатор зазначає джерела, які живлять мистецтво, літературу, дають можливість бути та знову і знову ставати в майбутньому своєрідним міфом вічного повернення, найперш мітологічних мотивів, образів та символів, найчастіше так званих релігійно маркованих. Тобто тих, які позначені релігійними елементами”.

У скульптурно виразній архітектоніці спостерігаємо надзвичайну стилістичну вимогливість автора до концепції програми, помічаємо тонке мовне чуття, простежуємо розуміння енергетейного як глибокодуховної сили у вселенському зв'язку, зауважуємо своєрідну та вдалу мовностилістичну імпровізацію. Архітектонічний ключ, дослідник літературної творчості, простежує у спадщині часів українського неоромантизму в програмі, присвяченій розглядові твору Івана Франка “Захар Беркут”, про який автор висловлюється як про “тваринну метафоризацію сакральної повні”, “цілий тераріум”.

Для передавання “асоціативного шлейфу” культурно-маркованих знаків автор застосовує категорії аксіосфери *сакрум* (священна річ, дія) та *профанум* (світське, людське, секуляризоване). Ігор Набитович, інтерпретуючи міфологічно-ритуальну структуру твору, підсумовує: “поетилогічна та ідейно-етична єдність сакрального та антропологічного рівнів визначає архітектоніку повісті “Захар Беркут”. Лучить у собі сакральне космогонічного творення та профанне земного буття героїв, які ритуально наслідують повернення в сакральний час – кайрос. І це ритуальне повернення побудоване із збереженням жанрових особливостей тваринного епосу”.

Ігор Набитович продовжує розгляд сакральних первенів у моральному трактаті Леоніда Мосендза “Останній пророк” (1960). Особистісно-емоційна основа радіопроеграми пронизана пошуком народу свого місця і місії серед інших народів. Акценти радіопроеграми розставлені на зверненнях до головних засад твору, це, насамперед, суголосні з минулим століттям проблеми сучасної української людини – моральний занепад під чужим пануванням, шляхи політичного та морального відродження.

На рівні відчуття наскрізного болю автор цитує актуальні рядки головної ідеї Леоніда Мосендза з “Останнього пророка”: “народ, який прагне визволитися від чужинецької неволі, має шукати власний шлях, має вимряти і вистраждати його, вилонити власну ідеологію, незважаючи на всі несприятливі обставини, безупинно і безкомпромісно іти цим шляхом до своєї мети”. Внутрішня експресія, емоційність, виразні нотки віри, надії, любові, що забезпечує інтонаційний та змістовний рівень, наближує радіоповідомлення до сакрального відчитання світу як даності. У другій частині програми автор пропонує алгоритм духовно-націоцентричної модальності, дає змогу усвідомити, що – “сакральне світовідчуття буття у світлі людини, її незмінна єдність з рідним народом і Богом”.

Крізь “дзеркало текстів” рефлексивної творчості національних та європейських літературних фундаторів Ігор Набитович в авторській радіопроеграмі подає енергоінформаційну систему творця (митця) та його характеристику в світлі сучасних наукових досягнень через ціннісні та образні компоненти сакральних світовідчужань.

Енергетейними мотивами, глибокодинамічним сприйняттям пронизана радіопроеграма Ірини Гах “Митрополит Андрей Шептицький та українські художники початку ХХ ст.”. Освітнім, культурним, мистецьким резонансом, енергетичною

невичерпністю наділена історична постать Митрополита Андрея Шептицького. “Він мріяв про вихід українського мистецтва з глухого кута провінційної відсталості на рівень європейської культури, ця мрія визначила його як мецената багатьох талановитих художників,” – зазначає Ірина Гах, радіожурналіст з високим рівнем комунікативної компетенції.

В діалогічній формі журналіст з мистецтвознавцями знайомить слухачку аудиторію з особливостями сакрального мистецтва в інтер’єрах та екстер’єрах Львівщини та Тернопільщини, описує індивідуальні творчі процеси стінопису, зосереджує увагу на нових мистецьких течіях, розповідає про життя і особливості мистецької діяльності талановитих художників, авторитетних в естетично-пізнавальному просторі іншої історичності.

У сучасний загальномистецький, інтелектуально-естетичний інформаційний простір авторка повернула маловідомі імена українських художників загальноєвропейського значення: Антона Монастирського, Олександра Архипенка, Дам’яна Горняткевича, Юліана Буцманюка, Ювеналія Мокрицького, Олени Кульчицької, Марії Дольницької, Михайла Бойчука, Михайла Осінчука, Петра Холодного, які зробили важливий внесок у церковний творчий процес, наповнюючи його національно-культурною приналежністю. Проте траплялося й так, що в “українському храмі, але вже не на українській землі,” – звучить у програмі.

Кожному з цієї плеяди художників присвячена окрема радіoproграма. Перед слухачами ніби виринають вітражі, змальовані образним словом мистецтвознавця. Аудіально відтворене ікопописне мистецтво початку ХХ ст., адже на Галичині збереглося багато іконостасів, які мають велику художню цінність. Творці програми розповідають про композиційні засади іконостасу, ряди ікон, розміри, їхнє взаємне розташування, кольорову гаму, закони пропорційності тощо.

Перед слухачами увиразнюється ікона, детально охарактеризована мелодійним темпом: “лице святого цілковито одухотворене і виключно спрямоване на Бога. Малі уста, довгий ніс, високе чоло, великі очі, що дивляться, немовби напоминають нас. Ікону характеризує вертикальність, прямування вгору, до Бога. Тло ікони майже завжди золоте, це тому, що золота фарба є нейтральна. І як така не допускає зображення простору. Це має означати, що у вічності не існує ні часу, ні простору. У вічності людські закони не мають жодного значення”.

Андрей Шептицький згуртував митців, які створили якісно високі речі, він став, як метафорично зазначено в програмі, “мистецьким оплотом всієї Галичини”. Не можна не відзначити настроєвої, інтонаційної, гармонійної архітекtonіки радіoproграми. Автор програми та її інтерв’юери щирим мовленням позитивно впливають на рецептивно-інтерпретаційне пізнання слухачької аудиторії. У програмі відтворена *Бого-людська-космічна реальність* в синергетичному зв’язку *Бог, людина, світ*, що утворює духовну єдність. Переходи від мовлення ведучої до гостей у студії за звуковою і смисловою подібністю настільки плавні, що слова ніби перетікають, переливаються одне в одне, що є абсолютно вмотивованим і промовистим в емоційно-виражальному розумінні радіoproграми і її сприйнятті на слух.

Слухання є активним складним процесом і має різне спрямування. З огляду на це Флорій Бацевич виділяє такі типи: *слухання заради задоволення* – слухання музики, трансляцій спортивних матчів, вистав; користь від такого слухання є не запланованою, *уважне, вдумливе слухання* – слухання лекцій, новин, аналітичних програм з метою – зрозуміти і запам’ятати, *критичне* – наявне у разі невпевненості в достовірності інформації, *емфатичне* – має місце, коли слухач прагне увійти в ситуацію мов-

ця і його слова сприймає крізь призму досвіду, почуттів мовця [1, с. 102]. Отже, головні елементи слухання – уважність, розуміння, запам'ятовування.

Дослідники комунікативних процесів свідчать, що понад 70 % дня люди проводять у спілкуванні. При цьому 42 % відводять слуханню, 32 % – мовленню, 15 % – читанню і 11 % писанню [1, с. 100]. Тобто людина в повсякденному житті слухає більше, ніж говорить. На думку Юрія Шаповала радіожурналістика специфічно впливає на духовний розвиток суспільства, формуючи в людині багатоманітність потреб, повноцінну індивідуальність через збагачення її внутрішнього світу [12, с. 196].

Медійний ринок достатньо насичений продукцією, яка привертає увагу аудиторії професіоналізмом, яскравістю, образністю, новизною. Більшість населення віддає перевагу електронним каналам. Конкурентоспроможність телевізійного продукту визначають поняттям *конвергентна селективність* (неусвідомлена потреба індивіда домогтися під час перегляду певного емоційного стану, збагатитися духовною енергією), яке ввели соціологи для пояснення популярності телевидовищного продукту.

Сучасна екранна стратегія і тактика будуються на розгорнутому аргументуванні, на фактичній основі, спостерігається активізація емоційної дії. У тележурналістиці є те, чого не було багато років: плюралізм, публічні опозиційні висловлювання. Усвідомлення створення позитивно налаштованого продукту спостерігаємо на Першому Національному. Програма зі знаковою назвою “Світло” дає змогу наставникам різних конфесій разом з ведучим – Юрієм Котом висловити свою думку щодо світських питань, наближуючи аудиторію до Бога, як стверджують автори телепрограми. Мета телевізійного продукту – зробити світ відвертішим, чистішим, більш моральним.

Назва програми – самостійний мовний знак, який є важливим елементом якісного телепродукту. Вона втілює програму внутрішнього й зовнішнього свого вияву в тексті: тактичну, перебуваючи у висунутій позиції щодо основного корпусу тексту первинного вжитку, й стратегічну, функціонуючи як його субститут і представник в інших текстах, репрезентуючи авторську концепцію буття, його естетичну або ж логічну мікромодель світу [3, с. 163].

Світло – вияв божества, космічне творіння, логос, універсальний принцип, що міститься в явищі; перше творіння, початковий інтелект, життя, істина, просвітлення, гнозис, пряме знання тощо. Це – слава, радість, блиск [10]. Випромінювання світла в декораціях символізує нові ракурси питань, синергетичні ідеї, які розглядають гості в студії, через встановлення гармонійного рецептивно-інтерпретаційного полілогу. “Світло – це правда, це незрадливий орієнтир,” – пише сучасний письменник Костянтин Москалець [7, с. 15].

Естетичне спілкування пов'язане з передаванням естетичної інформації. У програмі на тему “Символи” звучать детермінанти соціальної відповідальності за несанкціоноване використання релігійних знаків. Звуковий фон відеоматеріалу підсилюється виразністю візуальних прийомів для збереження гармонійної структури телетексту. Теолог о. Костянтин під час дискусії повідомляє: “Символ – абсолютна реальність. Бог діє в світі, і цю дію ми сприймаємо і розуміємо через символи також. Це те, що поєднує нас з об'єктом нашої уваги”. Доповнює думку о. Роман “релігійний знак – це оприсутнення Бога між нами, видимий знак невидимого”. Важливою є пересторога учасників програми – не використовувати символи як прикраси.

Синергетичний потенціал під час розгляду проблеми “дитячих іграшок” спрямований на те, щоб максимально вплинути на батьків. Автори відеоматеріалу, показуючи дітей, які бавляться закордонними іграшками під назвою “bakugan” з мульти-

плікаційної продукції іноземного виробництва, використали акустичні символи-сигнали тривожного тону для позначення занепокоєння за такий стан речей. Після перегляду гості в студії з ведучим обговорювали різні поточні питання проблеми. Георгій Коваленко зазначив, що слід бути ретельним при виборі іграшок, оскільки вони “мають навчати чи моделювати певні життєві ситуації... Батьки повинні бавитися іграшками з дітьми, а не відкуплятися іграшками від них”.

Із занепокоєнням колектив програми говорив про інтернет-залежність, використавши передусім сигнали, що стимулюють слухання та бачення: дитячий погляд спрямований в монітор, комп’ютерні клуби, велика кількість молодих людей за електронними пристроями, їхнє захоплення від таких комунікативних засобів. Наскрізна проблема програми – духовна безпека мережевої аудиторії. Динаміку цього глобального процесу визначено принципами гармонії та досконалості. Як вихід зі складної ситуації гість в студії – Георгій Коваленко спокійним та впевненим тоном запропонував тезу: “від цього залежить те, що я роблю, від цього не залежу я”.

Ефірне мовлення формує стійку систему соціально-політичних настанов та стереотипів, отже, для суспільства, що розвивається, використання системи символів є одним з головних завдань. У національному інформаційному просторі це – національні константи і цінності: соборність, свобода, істина, Бог, ментальний лексикон, історико-культурні персоналії, мистецькі твори тощо. Усвідомлення цього важливого завдання реалізується у згаданих програмах. Недостатня увага до символів послаблює процес формування у громадян державницького світогляду.

З моменту втіленого слова минуло багато десятиліть, проте мова завжди сприймається як енергетейне (динамічне, енергетичне) явище, яке поєднує частини Семантичного Всесвіту (Істинної Реальності). Формування підвищення довіри до ефіру реалізується на підсвідомому рівні в процесі використання таких проаналізованих вище синергетичних технік: вплив персонажа (журналіста, інтерв’ююваного), використання значущих символів (етичні загальнолюдські норми, цінності, соціальна ідентичність), застосування архетипів (образу родини, Батьківщини, духовності, богоприсутності).

Ринок електронної продукції постійно розвивається, однак він належно ще не використовує наукові досягнення, а ґрунтується на інтуїтивному усвідомленні споживчих інтересів. Перевантаження видовищних актів насильства і жорстокості на екрані, зокрема репортажі теленовин (висвітлення терористичних актів), програми “Знищено за секунди” (трансляція шокуючих руйнацій – від організованих вибухів гігантських конструкцій до торнадо, авіакатастроф, масових терористичних атак), “Найжахливіші катастрофи світу” (показ руйнівних наслідків людської діяльності) тощо, викликають найсильніший ефект *сенсibiliзації* (підвищення чутливості), оскільки сприймаються як реальність. Глядачі поступово звикають до існування насильства і сприймають його як звичайне життєве явище. Велика кількість сцен і епізодів з актами насильства робить нас байдужими (відбувається ефект *десенсибилізації*). Телебачення стало засобом інформування про це людей різних вікових категорій. Отже, телепрацівникам треба дотримуватися певних етичних норм у виробництві екранного продукту, враховувати наслідки його показу.

Духовно-інтелектуальний потенціал професіограми автора органічно пов’язаний з антропологічними чинниками. Пробудження внутрішнього духовно-естетичного потенціалу головна умова сакральної самореалізації журналіста. В ефірній практиці журналісти з аудиторією поєднуються енергіями у спільному синергетичному взаємозв’язку “особистість – богоприсутність – суспільство – держава”.

В умовах комунікативної експансії важливого значення набувають теoантропоцентричні позиції та їхні модули в процесі текстотворення. Духовно-синергетична сутність ефірного мовлення дає цінні імпульси для середовища гармонізації людського духу. Для радіо- і телебачення важливо виробити синкретичний комунікативний інструментарій сильної мовленнєвої особистості як певного ідеалу, який визначає вектор дії гуманістичної освіти аудиторії. Для синергетичного інструментарію властиві такі найважливіші характеристики та ознаки: “енергія” думки, що втілена в “енергію” слова; широта мовленнєвої (дискурсивної) діяльності як наслідок знань, умінь, навиків побудови висловлювань у різних ситуаціях спілкування; здатність йти до мовленнєвої стратегії через гнучкість мовленнєвих тактик, навиків в поєднанні плановості мовленнєвих дій та імпровізації, вміння висловлювати інтелектуалізований зміст у збалансованій формі, зокрема, враховуючи “живу” реакцію реципієнта на “живе” слово мовця, розвинута рефлексивність, що виявляється в послідовності плину авторської (журналістської) думки, вміння адекватно висловлювати її з урахуванням реакції співбесідника, здатність відповідати за словесний вчинок.

Застосування комунікативного інструментарію, розуміння синергетичної сутності мовленнєвих процесів, обізнаність із технологічними процесами, формує у теле- та радіожурналіста відповідний тип мислення, сприяє виробленню ефективних методів його творчості, завдяки яким створюються нові оригінальні тексти.

1. *Бацевич Ф.* Основи комунікативної лінгвістики: навч. посіб. / Флорій Бацевич. – К. : Академія, 2004. – 342 с.
2. Цит. за: *Бацевич Ф.* Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень : підручник / Флорій Бацевич. – К. : Академія, 2008. – 239 с.
3. *Галич В.* Поетика публіцистичного тексту (на матеріалі творчості Олеса Гончара) : навч. посіб. / Валентина Галич. – К. : Шлях, 2006. – 200 с.
4. *Горбацевич Ф.* Основы теории непутого эфира (вакуума) [Электронный ресурс] / Феликс Горбацевич. – Режим доступа к ст. : [http:// ethertheory.org/ ru/ethertheory/](http://ethertheory.org/ru/ethertheory/)
5. *Ефимова Н.* Звук в эфире : учеб. пособие для вузов / Наталья Ефимова. – М. : Аспект Пресс, 2005. – 142 с.
6. *Лизанчук В.* Мова – основа безпеки української нації [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. – Режим доступу до ст. : [http:// www.dt.ua/3000/3300/70409/](http://www.dt.ua/3000/3300/70409/)
7. *Москалець К.* Вечірній мед / Костянтин Москалець // Сучасність. – Вип.4. – К., 2003.
8. *Невский А.* Эра Эфира [Электронный ресурс] / Александр Невский. – Режим доступа к ст.: <http://www.ntpo.com/physics/studies/35.shtml>
9. *Сербенська О.* Ефірне мовлення в соціокультурних та інформаційних вимірах // Теле- та радіожурналістика. – Вип. 9., Львів, 2010. – С. 314–323.
10. Словарь символов [Электронный ресурс]. – Режим доступа к сайту : [http:// www.onlinedics.ru/slovar/sim/s/svet.html](http://www.onlinedics.ru/slovar/sim/s/svet.html)
11. *Франко І.* Із секретів поетичної творчості / Іван Франко. – К. : Рад. письменник, 1969. – 189 с.
12. *Шаповал Ю.* Феномен журналістики: проблеми теорії : монографія / Юрій Шаповал. – Рівне : Роса, 2005. – 248 с.

**SEMIOTIC-SYNERGETIC ASPECT
OF BROADCASTING SPEECH****Victoria Babenko**

*Ivan Franko National University of Lviv
Chuprynky Str. 49, 79044, Lviv, Ukraine,
e-mail: bww23@ukr.net*

In the article considered synergistic idea of broadcasting speech, called attention to the symbolic source of spirituality. Analyzed the communicative tactics of television and radio production from the position teoantropotsentryzm.

Key words: synergy potential, stream, symbol, sign, communication tools, verbal act.

**СЕМИОТИЧЕСКО-СИНЕРГЕТИЧЕСКОЙ АСПЕКТ
ЭФИРНОГО ВЕЩАНИЯ****Виктория Бабенко**

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Генерала Чупрынки, 49, 79044, Львов, Украина,
e-mail: bww23@ukr.net*

Рассмотрены синергетические идеи эфирного вещания, обращено внимание на символические источники духовности. Проанализированы коммуникативные тактики теле- и радиопродукции с позиций теoантропоцентризма.

Ключевые слова: синергетический потенциал, эфир, символ, знак, коммуникативный инструментарий, словесный поступок.

Стаття надійшла до редколегії 13.12.2010

Прийнята до друку 15.12.10